

11.9.2020

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskeväksi lainsäädännöksi

Sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja valtiovarainministeriö valmistelevat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja maakuntien perustamista sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta hallitusohjelman mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja valtiovarainministeriö ovat pyytäneet pelastuslaitoksilta ja muilta lausuntopyynnön jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa. Lausuntopyyntö liitteineen ja viiteaineistoineen on www.lausuntopalvelu.fi -palvelussa, diaarinumero VN/8871/2019. Lausunnon vastausaika päättyy 25.9.2020.

Pohjois-Savon pelastuslaitos esittää lausuntonaan seuraavaa:

Rahoitus:

On tärkeää turvata riittävä rahoitus valtiolta maakunnan pelastuslaitokselle, jotta maakuntien on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella. Tavoitteena tulee olla vähintään nykyisen palveluverkon ja palvelutason säilyttäminen maakunnan alueella.

Rahoitusperustana asukasohja, asukastiheys ja riskitekijät euroiksi käännettyinä on hyvä ja yksinkertainen malli, mutta asukasohjaan ja -tiheyteen tulisi ottaa mukaan työmatkarendelointi ja lisääntynyt vapaa-ajan asuntojen käyttö (etätö, muu vapaa-ajan asuntojen lisääntynyt käyttö).

Pelastustoimen palvelutarve kasvaa ikääntyvän väestön myötä. Väestön ikääntyminen Pohjois-Savossa sekä keskittyminen kasvukuntiin tuo haasteen pienten ja ikääntyvän väestön kuntien pelastustoimen asiakaspintaan ja -ongelmiin (ikäihmisten asumisen paloturvallisuus), tehtävämäärien kasvuun sekä oman työsopimussuhteisen henkilöstön ikääntymiseen ja jaksamiseen olla mukana pelastustoimessa (vapaaehtoispalokunnat ja työsopimussuhteiset palomiehet). Nykyisen kaltaisen vapaamuotoisen varallaolon mahdollinen purkautuminen pienissä ja keskisuurissa kunnissa ei tuo asiaan helpotusta.

Riskitekijät ovat suppea luettelo, joka ei palvele harvaan asuttuja maakuntia. Esimerkiksi vakiintuneet yleisötapahtumat tuovat suuremman riskin

11.9.2020

kokonaisuuteen kuin esimerkiksi tilapäisesti silloin tällöin tuotannossa tai varastoituna oleva räjähdetarasto.

Automaattinen riskiruuutujen riskiluokan nosto tehtävämääräperusteisesti rahoituksen lisäämiseksi ei ole kestävä perusta kokonaisuuden kannalta. Tämä voi johtaa esimerkiksi pienten liikenneonnettomuuksien (joissa pelastustoimella ei ole tehtävää) korostamiseen ja voi johtaa pelastusasemien toimintavalmiusvaatimusten nostoon vastoin toiminnallista kokonaisarviota.

Henkilöstö siirtynee pois kuntien eläkevakuutuksen piiristä, jolloin yhtiöittämissitilanteissa, eläkemenoperusteinen maksu ei siirry henkilöstön mukana perustettavaan yhtiöön. KuEl on eläkemenoperusteinen maksu (käyttötalouden kulu), jonka jääminen joko kunnille tai sote-pelastustoimelle tulee esittää tarkasti.

Rahoituksessa pitää lisäksi huomioida tulevien muutostekijöiden vaatima lisärahoitus kuten uusien pelastusasema rakennusten huomattavasti korkeammat vuokratulut, ICT-menojen kasvu sekä Öljysuojarahaston avustusten loppuminen/merkittävä supistuminen.

Maakuntien palvelujen organisointi

Pelastustoimen ja ensihoidon synergiaetujen turvaaminen on kannatettava asia. Toimiminen erillisenä toimialana, toki yhteistyötä tehden soten kanssa, pelastuslaitos pystyy tuottamaan pelastustoimen palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Synergiaedut tulevat esimerkiksi yhteisestä henkilöstöressurssista ja yhteisillä pelastusasemilla toimimisesta sekä tukeutuen samoihin viesti- ja hälytysjärjestelmiin sekä niiden varajärjestelmiin. Lisäksi moniammatilliset yksiköt (hybridiyksiköt) ovat kustannustehokas tapa tuottaa ensihoidon ja pelastustoimen palveluja erillisiin järjestelmiin verrattuna. Maakuntia tulee kannustaa käyttämään näitä mahdollisuuksia.

Pelastustoimi kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan, josta tulee normatiivisia, kaikkia pelastuslaitoksia koskevia ohjeita. On suuri tarve yhdenmukaistaa esimerkiksi kansalaisen saamat onnettomuuksien ehkäisyn ja lupapalveluun liittyvät käytännöt ja ohjeistukset, joista esimerkkinä on sähköisten lomakkeiden käyttöönotto. Kun pelastustoimi on oma toimija sote-maakunnissa, on yhdenmukaistaminen pelastuslaitosten kesken helpompaa.

Pelastustoimen tulee olla valtakunnallisen sote-johtoryhmän linjauksen mukaisesti maakuntaorganisaatiossa sosiaali- ja terveystoimesta erillinen ja sen kanssa rinnakkainen toimiala. Toimialan rinnakkaisuus tulee selkeästi näkyä maakunnallisen organisaation rakenteessa ja tähän linjaukseen tulisi myös säädösten ohjata.

Maakuntauudistuksen tulee mahdollistaa maakunnallisen varautumisen kehittäminen normaaliolojen häiriötilanteita ja suuronnettomuuksia sekä

11.9.2020

poikkeusoloja varten. Maakunnallisen yhteisen varautumisen yhteensovittamistehtävä tulisi säätää perustettavien maakuntien tehtäväksi.

Joidenkin pelastustoimen tehtävien osalta on perusteltua koota erilaisia tehtäviä suurempiin kokonaisuuksiin. Näistä esimerkkeinä ovat tilannekeskustoiminta, varautumisen koordinointi ja varautuminen poikkeuksellisen suuriin tilanteisiin, kuten metsäpaloihin. Kalusto- ja varustehankinnat ja kansainvälisen pelastustoimen valmiuden ylläpito ovat myös tehtäviä, joissa voidaan erikoistumalla ja keskittämällä kasvattaa tehokkuutta. Pohjois-Savossa toimii Pelastusopisto ja kansainvälinen lentokenttä, jotka antavat hyvän taustan laajemman tukitoiminnan järjestämiseen.

Lausunnon kohta 35:

Pelastustoimen palvelut on perusteltua tuottaa sen maakunnan pelastuslaitoksen toimesta, mihin kunnat kuuluvat. Ehdotettu Etelä- ja Pohjois-Savon aluejakomuutos tarkoittaisi 9 paloaseman ja 4 sopimuspalokunnan sekä niiden henkilöstön siirtymistä nykyiseltä Etelä-Savon alueelta Pohjois-Savon pelastustoimen alueeseen. Pohjois-Savon pelastustoimi olisi maakuntajaon muutoksen myötä vahva järjestäjä ja sen resurssit sekä kantokyky paranisivat. Etelä-Savon pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet puolestaan heikkenisivät.

Uudistuksen tavoitteena oleva pelastustoimen ja ensihoidon synergiaetujen turvaaminen olisi Etelä- ja Pohjois-Savon aluejakomuutoksessa mahdollista säilyttää. Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa nykyisin ensivastepalveluita koko maakunnan alueella ja noin puolet maakunnan ensihoitotehtävistä. Jos aluejakomuutos tapahtuisi, Pohjois-Savon pelastuslaitoksella olisi valmius tuottaa ensihoitopalvelua ja moniammatillista palvelua myös Savonlinnan seudulla.

Lausunnon kohta 87 ja 88:

Nimenä tulee olla pelkkä maakunta tai sote- ja pelastustoimi -maakunta. Pohjois-Savon osalta Pohjois-Savon maakunta tai Pohjois-Savon sote- ja pelastustoimi -maakunta (Sotepe -maakunta).

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta on keskustellut kokouksessaan 8.9.2020 § 47 Pohjois-Savon pelastuslaitoksella valmistellusta lausuntoesityksestä, antanut kommentit lisättäväksi lausuntoon ja päättänyt, että Pohjois-Savon pelastuslaitos viimeistelee lausunnon ja lähettää sen 25.9.2020 mennessä lausuntopalveluun.

Kuopiossa 10.9.2020

Jukka Koponen
pelastusjohtaja